

spomin za življenje. — S tretjo povestico: Poljančev Cencek — pa jaz ne vem kaj početi. Morda je bila pa fantkova slika prej, in potlej šele povest? Ali je le l'art pour l'art? **Dr. J. Debevec.**

Troje povesti. Spisal Ivan Cankar. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1911. — Ali je prišel Mohamed h gori, ali se je gora približala preroku? Tako sem se vprašal, ko sem vzel knjigo v roke. Oba sta si prišla nasproti, in gora je imela daljšo pot od preroka.

Cankar se je potrudil k zemlji, in ta stik z grudo je dobro vplival nanj. Več konkretnega čutimo v teh treh povestih, kakor v dosedanjih Cankarjevih delih. Tista senzitivnost občutljive fantazije, ki je izzvenela doslej le v subjektivističnih vibracijah, še vedno prevladuje v Cankarju, pa z veseljem smo opazili v teh treh povestih, da je pisatelj pridobil nekoliko na pozitivnosti naziranja.

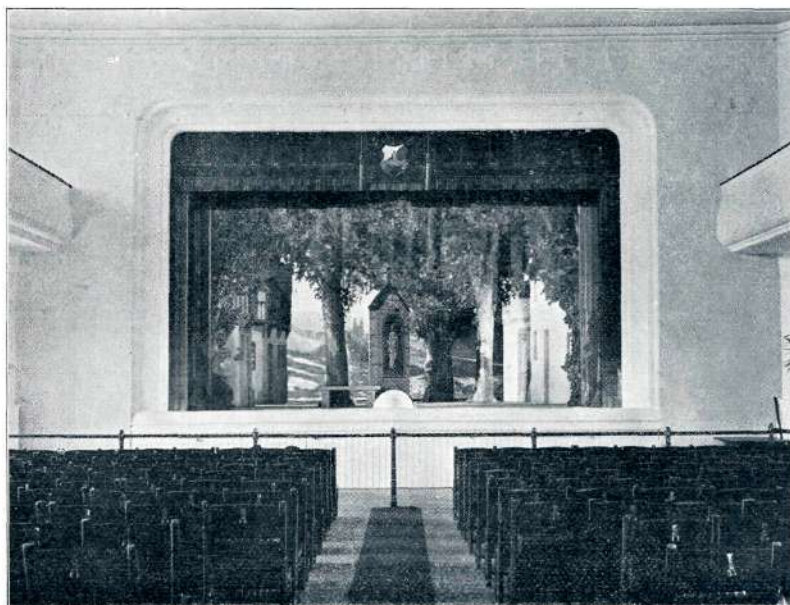
Pa le nekoliko, kajti Cankar je še vedno negativen, in le redki so momenti, v katerih zasije svetloba skozi mračne megle. Velik pa je Cankar v dispoziciji. „Zgodba o dveh mladih ljudeh“ je skicirana mojstrsko, kakor kaka Shakespearjeva igra. Veliki problem izseljevanja je našel v Cankarju umetnika, ki ga je nakantno upodobil. Pretresljivo je marsikakal beg iz kmetske hiše v mestno službo in v ameriško mučilnico s težkim razočaranjem, ki mu sledi. Krasne barve je našel Cankar, da naslika bedo, muko in kesanje, a samo do praga spoznanja vodi njegova pot. Ko bi moral pokazati pravo pot do sreče, zagrne zastor, in vsa lepo zasnovana simfonija izzveni v nejasnem akordu, kakor če se zapro vrata dvorane, iz katere je zvenela tiha godba.

Drugi problem, ki se ga je lotil Cankar, je alkoholizem. „Krčmar Elija“ je pretresljiva, globoko zasnovana zgodba. Le žal, da so slike preveč eksotične. Ko bi bil Cankar stal malo bliže grudi, bi bil pridobil na moči in umetniški vsebini. Z alkoholom uničuje Elija ljudstvu pamet in premoženje, nazadnje mu še sam podleže. Iz omočice in brezbriznosti pa se dvigne nov rod, močan in trezen.

V „Zgodbi o šimnu Sirotniku“ je zopet ves Cankar. Satira na zastarelo in sedanjim socialnim razmeram popolnoma neprikladno ravnanje z občinskimi ubožci je ostra in strupena, seveda pretirana do skrajnosti.

V obliki je Cankar na vrhuncu. Njegov jezik je blesteč in je pridobil na kratkosti in jedrnatosti izraza. Izobraženec, ki uživa estetično popolnost oblike, se bo naslajal ob tej knjigi, ki podaja umetnih nians v obilici. Ali jo bo s takim zadovoljstvom užival tudi popolnoma zdravi realistični človek, ki je član Družbe sv. Mohorja in ki išče pravega jedra nališpane resnice, četudi pod raskavo skorjo — to je drugo vprašanje. **Dr. E. Lampe.**

Koledar Družbe sv. Mohorja za l. 1912. — Pisana vsebina, kakor vsako leto: pesmi, povesti, potopisi, prirodopisni sestavki, življenjepisi itd. Najprej bodo segli Mohorjani bržčas po zabavno-poučnem sestavku priljubljenega in njim že davno znanega potopisca Janka Mlakarja: Trebušnik na lovski razstavi. Pisatelj tudi letos lepo druži dovtip in pouk, lovsko „latinščino“ in pristno resnico. Dokaz, kako vse rado bere njegove spise, je ta, da so junaški čini njegovega Trebušnika znani po vsem Slovenskem in se vsakemu ob tem imenu obraz široko razleze. — Na Ivo Česnikovo pravljico: Zlata krona bi rad opozoril vzgojitelje, zlasti veroučitelje, ki poučujejo v ponavljalni šoli. Kratko povedati vsebino pa pri tem poudariti, koliko mora pastir Boštjan trpeti, da si pridobi nevesto. Na ta način priporoča Förster (Jugendlehre) govoriti z bolj od-

„LJUDSKI ODER“ S SLIKO IZ „DIVJEGA LOVCA“.

raslo mladino o seksualnem vprašanju. Povest je pisana z bujno domišljijo in postavljena na domača tla, na Grmado nad Polhovim Gradcem. — Rejenka. Povest spisal dr. Iv. Pregelj, nam podaja nov dokaz, kako alkohol uničuje rodbinsko srečo, zavaja k prešestvovanju in slednjič strmoglavlja v prezgodnji grob. Francka, rejenka, je risana kaj plastično, manj določno stari Zabregar, zlasti tisti prepir in pretep med očetom in sinom ni povsem pojasnjen. — Najobširnejši spis pa je letos: Na ognjenih tleh. Spisal dr. L. Lénard. Dvoje občudujemo, čitajoč ta spis; prvič neustrašenost Poljakov, prebivajočih v Varšavi in sploh pod rusko oblastjo, ki se kar nič ne boje, za svoje ideje trpeti ječo, prognanstvo ali magari vislice; drugič pa nedosežno obzorje pisateljevo, ki pozna tako dobro ondotne socialne razmere do najskrivnejših kotov, da, celo do hiš, „de višajati“ (kjer obešajo). Sicer je pa to bratomorno sovraštvo Rusov in Poljakov nekaj zelo žalostnega in človek bere ta lepi spis z zelo mešanimi čuvstvi. — Pisatelj obraza s slovenskih hribov: Grogov Groga se pa ni podpisal.